

238. De letter A (5)

1. De amish zijn een sekte van mennonieten in de Verenigde Staten. De ammonshoorn is een zeer gespecialiseerd deel van het hippocampusgebied in het limbisch systeem. Ammoniumpurpuraat is murexide (purperzuur). Salmiak is ammoniumchloride. Bij amnestische afasie kun je de juiste woorden niet vinden. Een amoebacys is een tropisch leverabsces. Amoedim (enkelvoud: amoed) zijn lessenaars voor de voorganger in de synagoge. A mon avis (volgens mij) rook de amontillado als amoom en hij smaakte nog van geen kant ook. Aluinslib is een bezinksel.

2. De uitdrukking 'americain' is een verkorting van filet americain. Ben je op de alv, de algemene ledenvergadering, geweest? Met veel ambages (omhaal van woorden) betuigde hij dank. Een amict is een humeraal (voor de priester). Bij het schoonrijden maakte ze een amorboog, kijkend naar de amor aan de wand, een Amorfiguur. Priesters hebben wellicht een aangeboren amor Dei. Hij heeft zijn positie amore et labore (door liefde en arbeid) bereikt. Zijn Zuster Theresa en Gandhi amores (enkelvoud: amor) et deliciae generis humani, de lievelingen van de mensheid? Amor himself schiet met amorspijlen. Het AMP is het adenosinemonofosfaat. De amperage geeft het aantal ampères weer. De term 'ampersand' is een verbastering van 'and per se and' en is een drukkersterm. De amphigouri is een nietsbetekenend (nietsbeduidend) gedicht. Een amsterdammertje is onder andere een soort van Goudse kaas. Een amulet is een fylacterion (talisman, totem). Een amuse-gueule is een appetizer. De amusie is toondoofheid en de amv is de algemene muzikale vorming.

3. Een anaalplug (Jaarboek 2008) is een buttplug. Een ana (Jaarboek 2007) is een meisje dat lijdt aan anorexia nervosa, een anorectica dus. De duim van de anachoreet (kluizenaar) zweerde, maar hij zwoer bij de anabole steroïden. De zalm is anadroom, of misschien toch catadroom? Het afvalwater wordt anaeroob gezuiverd. De anakoësie is absoluut gehoorverlies. De anafylactische shock kan bij herinspuiting van hetzelfde soortvreemde eiwit optreden. Een analist voert een analyse uit, een analysant(e) ondergaat een psychoanalyse. Chrestomathieën zijn analecten (analecta, bloemlezingen). De anastatica is de roos-van-jericho (dus niet: ster-van-bethlehem). Herken je het anapestische: 'Kan het zijn, dat de lier, die sinds lang niet meer ruiste' (Da Costa's versregel)? De anaptyxis is de svarabhaktivocaal ('melluk'). Het anarithmon gelasma is de eindeloze deining van de golven der zee. Engeland is een 'nation of shopkeepers'.

4. Anatto (orleaan, bixine) is een plantaardige kleurstof. Een anbi (Jaarboek 2009) is een algemeen nut beogende instelling. De Belgisch-Nederlandse oudgediende, de ancien, had een hoge anciënniteit. Het ancien régime trof je aan voor en na de Franse Revolutie, dat was een meer gematigd regime (regiem). Wijsbegeerte is de dienstmaagd van de godgeleerdheid, de ancilla theologiae. Ik zeg het een- en andermaal: "Je bent geschift". Eenmaal, andermaal, ten derde (GB, VD heeft: derden) male: verkocht! Andersbegaafd is een eufemisme voor minderbegaafd. Het sint-andrieskruis is het andreakruis, een X-vormig kruis bij overwegen. De andromeda is de lavendelheide (rotsbes). Trek je anekdoteboek eens open voor een goede grap. Anerytropie is roodblindheid.

5. De angelieke musica bespeelde haar angelica (angélique). Angina is keelontsteking, angina pectoris hartbeklemming (hartkramp, stenocardie) en angina temporis is gebrek aan tijd (tijdnood). De anglaise is een 18e-eeuwse Engelse dans. Een angry young man is een kunstenaar of schrijver. Het angostura-elixer komt uit de bast van een Zuid-Amerikaanse boom. Toen zijn angstgegner als allereerste uit het gelode buisje geloot werd, kreeg hij spontaan stress- en angstdiarree, alle angstmanagement (Jaarboek 2008) ten spijt. Anxiolytisch is angst tegengaand, angstwerend. De angwantibo is de beermaki, een soort van halfaap. In de indianentaal Tupi heet de slangenhalvogel anhinga. Toch hebben anhidrose en anhydride wel iets gemeen, maar wat? De anijspeper is de szechuanpeper. Een amorce is een klappertje, een papieren slaghoedje. De amour du blâmable is de

verderfelijke liefde voor de onderwereld. De angalampoe is in Suriname de Chinese roos. Hun gemoed was zuiver, ze waren animae (enkelvoud: anima) candidae: zuivere karakters.

6. Mijn boezenvriend noem ik de animae dimidium meae. Een animal scribax (meervoud: animalia scribacia) is een dwangschrijver. Hij deed het animo deliberato, met voorbedachten rade. Anisool is fenylmethylether, anisocorie is ongelijkheid in grootte van iemands pupillen. Een kruising à niveau is gelijkvloers, is dat ook platvloers?. Het Anjerfonds (Prins Bernhardfonds) is verbonden met prins Bernhard, de Anjerrevolutie is gelieerd aan Portugal (april 1974). De anjoemara is een zekere grote Surinaams-Nederlandse zoetwaterroofvis. De Egyptische ankh is een sleutel- of hengelkruis. Met annexe zaken is cum annexis. Sinds anno dazumal is Breskens al niet meer zelfstandig. De Annunciatie is de rooms-katholieke Maria-Boodschap. Anni mirabiles (enkelvoud: annus mirabilis) en anni horribiles (enkelvoud: annus horribilis) zullen elkaar als regel afwisselen. Een anofeles is een malariamuskiet.

7. Een in de anonimiteit verdwenen anonymus, is dat zoiets als een anonymus in libro non edito? Veroorzaken anorexantia (eetlustremmers, enkelvoud: anorexans) nu anorexia? Het anorthiet behoort tot de familie der plagioklaasveldspaten. Vond in 1633 ook al een anchluss plaats? Je schrijft walligant, intrigant en flamingant, maar, overigens ook met 'zj' uitgesproken, sergeant en arbitrageant. Antarctica, de Antarctische landmassa, ligt in antarctis. Bij een centraal antennesysteem ligt een antenneverbod voor de hand. Het anthem (Jaarboek 2007), is dat het clublied? Het ABS is het antiblokkeerremstelsel (antilock braking system). Het anticoagulans is een bloedverdunner (antistollingsmiddel). Met een antigeweldschip (Jaarboek 2008) kun je niet varen. De hemistichomythie (antilabe) is een passage in een drama, waarin twee sprekers om beurten telkens een half vers (hemistische) zeggen. Een monoklonaal antilichaam wordt voortgebracht door een type B-lymfocyt. 1000 is de antilogaritme van 3. Antimoonoker is cervantiet (Sb_2O_4). Een antimycoticum is een antischimmelmiddel. Had hij een antiqua (een Latijnse staande drukletter) in de hand?

8. Zij was een antireclame voor de antirimpelcrème. Dankzij voldoende antitrombine in het bloed leeft hij nog. Antisemieten en antisemitisme zijn tegen de Joden gericht. Geef mij maar een anisetje, een glas anisette. Zijn mijn anklets (sokken) al droog? De antifouling moet de scheepshuid of offshoreconstructie beschermen. Heeft zij een annuïtaire hypotheek? Vertelt de (geïmplanteerde) antennespriet waar de antilopehaas zich bevindt? Een welsprekend man een Cicero noemen, is een antonomasia. De antroponymie bestudeert antroponiemen (persoonsnamen). Een anxiolyticum is een angstwerend middel. De ANWB is de Algemene Nederlandsche Wielrijdersbond.

9. Hij ging à outrance, tot het gaatje. Kunnen Parijse apachen en indiaanse Apachen ook de apachedans uitvoeren? Obsidiaan is apachetraan. Een apartotel is een aparthotel (Jaarboek 2008). Vader, à pas de géant (met reuzenschreden), en moeder, à pas comptés (met afgemeten schreden), beenden eropaf. Het apenbrood van de baobab was vergiftig (toxisch), we schrokken ons een apenhoedje. Apofthegmata (apofthegma's) zijn zedenspreuken. De APM (anti-personnel mines) is een antipersoneelsmijn. Toen kon hij à plus forte raison (met des te meer reden) naar de rechter stappen. Het à point gebakken vlees is binnenin nog rood. De apollo was van een apollinische schoonheid, zeg maar: hij was als Apollo. Hij had de drankfles à portée (binnen bereik), maar zag daar zelf de portee (reikwijdte) niet van in. Een voorbeeld van aposiopesis is: 'ik zal ze'. De zwaardlelie (gladiool, gladiolus) wordt ook wel twaalf apostelen (apostels) of twaalf-apostels genoemd. Waarom schrijf je a posteriori en a-posteriorisch zo?

10. Het Apostolaat des gebeds is een geestelijk genootschap. De Hongaarse vorstin mocht heel lang geleden de titel Apostolische Majesteit (rex apostolicus) dragen. De Apostolische Kamer heeft de zorg voor de goederen en rechten van de Heilige (de Apostolische) Stoel. Apostolische Vaders is de aanduiding voor zeven kerkvaders. Zouden ook de apostolische gemeenten de apostolische geloofsbelijdenis aanhangen? Het farmacopee is het apothekersboek. Apotropaeïsch is afwendend,

bezwierend. Appeler un chat un chat is het kind bij de naam noemen. Ik drink alleen wijn met de aanduiding A.C., appellation contrôlée. Het appeltje der liefde (oranjeappelboompje) groeit wel, maar je kunt het niet eten. De appestaat is het eetregelcentrum in de hersenen. Een applement vult een hoek aan tot 360 graden (vergelijk complement en supplement). Het GB geeft alleen appliceren (VD ook: appliceren), naast applique en appliqué (versiersel).

Rein Leentfaar